

STORTINGET

Innst. 256 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 63 L (2024–2025)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i reindriftsloven og jordskiftelova (distriktsstyring, reintallsreduksjon, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften)

Til Stortinget

1. Sammendrag

I proposisjonen fremmer Landbruks- og matdepartementet forslag til endringer i lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift og lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eiendom m.m.

Regjeringen viser til at reindriftsloven av 2007 har virket i 17 år, og at det over tid har vist seg behov for en gjennomgang og revisjon av loven. Enkelte av reglene om interne forhold, herunder reglene om reintallsreduksjon, har etter regjeringens syn ikke fungert helt etter sin hensikt og erstatningsreglene har blitt kritisert av Høyesterett. Videre har ikke reindriften den samme tilgangen til jordskifteretten som andre rettighetshavere til fast eiendom.

Formålet med lovforslaget er blant annet å gi reindriftnæringen bedre styringsverktøy, nye regler for reduksjon av reintall og tilgang til jordskifteretten. Endringene knyttet til erstatningsbestemmelsene tar sikte på å likestille reindriftenes erstatningsansvar med andre beitenæringer. Departementet er av den oppfatning at forslaget til endring av reindriftsloven og jordskiftelova legger til rette for en positiv utvikling for alle

de tre reindriftpolitiske målene om økonomisk, økologisk og kulturell bærekraft.

I proposisjonens kapittel 1 er det gitt en oversikt over proposisjonens innhold. I kapittel 10 er de økonomiske og administrative konsekvensene av lovforslagene inntatt.

2. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av proposisjonen ble det åpnet for skriftlige innspill. Komiteen mottok tre innspill. Innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rita Hirsum Lystad, Runar Sjøstad, Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Høyre, Nikolai Astrup, Olve Grotle, Sveinung Stensland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, Jenny Klinge og lederen Erling Sande, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Prop. 63 L (2024–2025) Endringer i reindriftsloven og jordskiftelova (distriktsstyring, reintallsreduksjon, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften).

Komiteen bemerker seg at det i proposisjonen blant annet legges frem forslag til erstatningsbestemmelser gjennom å likestille reindriften med andre beitenæringer og et nytt system og regler for reduksjon av reintall. Komiteen påpeker at det er flere berørte parter og interesser som må hensyntas i forvaltningen og beslutninger knyttet til reindrift. Reindrift er basert på at dyrene oppholder seg på utmarksbeite hele året, og kjennetegnes ved at beiteområder varierer geografisk mellom ulike år og sesonger. Et beiteområde strekker seg ofte over flere kommuner og i enkelte tilfeller også flere fylker.

3.1 Generelle merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til det høye og vedvarende konfliktnivået mellom reindrift og jordbruk flere steder i landet, særlig som følge av at rein beiter utenfor lovlig beiteområde og gjør skade på innmark. Flertallet understreker at tilliten mellom næringene og til forvaltningen forutsetter at lovbrudd følges opp. Det er derfor avgjørende at statsforvalteren benytter de hjemlene som reindriftsloven gir, blant annet til å gi pålegg om opphør av ulovlig beiting og ilegge tvangsmulkt dersom slike pålegg ikke etterkommes.

Flertallet viser videre til at reineier har et objektivt ansvar for skade voldt av rein utenfor lovlig beiteområde, og at den klare hovedregelen etter gjeldende rett er at skadelidte skal få dekket sitt økonomiske tap fullt ut. Dette prinsippet er slått fast av Høyesterett, og det er rettsforståelsen i den såkalte Femund-dommen (HR-2018-872-A) som danner grunnlaget for gjeldende rett, også i vurderingen av forholdet mellom grunneiers eventuelle medvirkning og erstatningsutmåling.

Flertallet mener derfor at departementets uttalelser i proposisjonen om at «reindriften sjelden vil komme i erstatningsansvar, dersom eiendommen ikke er hensiktsmessig gjerdet inn» kan oppfattes som at rettsregelen endres, og at det pålegges en generell gjerdeplikt, noe som ikke medfører riktighet. Flertallet tar klart avstand fra en utvikling som kan tolkes dit hen at grunneier i praksis får bevisbyrden eller økonomisk ansvar for skade påført av andres dyr. Å innføre et krav om at eiendommer må gjerdes inn for å kunne gjøre gjeldende et ellers ubestridt ansvar, ville være både rettslig betenkelig og svært kostnadskreven for grunneierne, både økonomisk og praktisk.

Flertallet mener det er viktig å slå fast at ansvaret for å holde rein innenfor lovlig beiteområde hviler på reindriftsutøveren. Når slike skadeforhold gjentar seg, taler dette for en skjerpet tilsynsplikt fra reineiernes side. Dersom skade skjer gjentatte ganger, kan det forutsettes, og det må forventes at det tas nødvendige grep for å

forhindre slike situasjoner – også når forhold som vær eller vanskelige scooterforhold spiller inn.

Flertallet understreker også at reindriftslovens bestemmelser om objektivt erstatningsansvar ikke er gjenstand for realitetsendringer i proposisjonen, og at dette er et viktig prinsipp som bør videreføres og håndheves tydelig. Det er avgjørende for rettsikkerheten og tilliten til lovverket at den som påføres skade, får sitt økonomiske tap erstattet i tråd med gjeldende rett.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at både jordbruk og reindrift er viktige samiske næringer. Det er i alles interesse at disse to primærnæringene kan leve side om side og utvikle seg for framtiden. Slik sikres ikke bare matproduksjonen, men også bosetting i samiske lokalsamfunn og at samisk språk blir brukt i hverdagen. Dessverre har konfliktene mellom reindrift og jordbruk de siste årene vært økende i alle reindriftsfylker fordi rein i stadig større grad trekker ned på innmark. For en bonde kan det å få en reinflokk inn på et jorde bety kostnader på mange hundre tusen kroner. I tillegg medfører det en ekstra arbeidsbyrde med å pløye og så på nytt i en kort og hektisk sommersesong.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker at reindriften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Disse medlemmer viser til at regjeringen anerkjenner reindriften som en viktig kulturbærer som er familiebasert og bygger på et unikt leveste. Disse medlemmer merker seg videre at endringene som fremmes, støtter opp om reindriften som næring og de reindriftpolitiske måla om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

Disse medlemmer er kjent med at reindriften rettigheter er vernet både i Grunnloven, gjennom folkerettslige konvensjoner og gjennom nasjonal lovgivning.

Disse medlemmer viser til at reindriftsloven av 2007 nå har virket i 17 år, og at det over tid har bygget seg opp et behov for en gjennomgang av loven. Disse medlemmer merker seg videre at lovrevisjonen har prioritert bestemmelser i dagens lov som ikke fungerer etter sin hensikt, og endringer i erstatningsreglene som har sitt opphav i reindriftsloven av 1933, og at endringsforslagene i lovproposisjonen har tre hovedtema: distriktstyring (herunder reintallsreduksjon), erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften, slik at reindriften gis lik tilgang til jordskifteretten som andre rettighetshavere til fast eiendom.

Disse medlemmer viser til at konsultasjonene mellom staten ved Landbruks- og matdepartementet på den ene siden og Norske Reindriftsamers Landsfor-

bund (NRL) og Sametinget på den andre siden startet opp høsten 2023, og merker seg at det ble oppnådd enighet gjennom konsultasjonene.

3.2 Bruksregler, reduksjon av reintall og distriktsplaner

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at antallet rein må tilpasses beiteressursene i hvert reinbeitedistrikt. Det store presset på innmark de senere årene ser ut til å skyldes et høyt antall rein som står i misforhold til beiteressursene i eget distrikt. Dette har gitt en økning i konflikten mellom reindrift og jordbruk i alle reindriftsfylker. For å dempe denne konflikten er det helt avgjørende at antallet rein ikke overstiger det som er økologisk bærekraftig innenfor reinbeitedistriktets egne grenser. Behovet for å tilpasse antallet dyr til beiteressursene, eventuelt i kombinasjon med føring, gjelder uavhengig av årsaken til at det er for lite mat, enten det er tale om overbeiting, klimaendringer eller utbygging.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at i det siste tilfellet, ved utbygging, skal reindriften ha erstatning i samsvar med Grunnloven § 105 og ILO-konvensjonens bestemmelser, men heller ikke dette gir rettslig adgang til å oppholde seg utenfor lovlig beiteområder.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at regjeringen foreslår å endre bestemmelsene om bruksregler, et nytt system for reduksjon av reintall og å utvide kravene til hva en distriktsplan skal inneholde. Disse medlemmer merker seg videre at et av de større grepene som foreslås, gjelder reintallsreduksjon, som skal avhjelpe en utilsikket effekt av dagens regelverk som åpner for posisjonering (reintallstilpasning). Disse medlemmer ser det som positivt at de foreslåtte endringene vil gi reindriften større muligheter og fleksibilitet til å gjennomføre reduksjonen i egen regi, ved at siidaen gis større mulighet til å utforme en egen reduksjonsplan. Disse medlemmer ser det som positivt at det blir opp til siidaen og reindriften selv, som kjenner situasjonen best, å avklare dette.

Disse medlemmer har merket seg at det under høringen ble fremmet forslag fra noen av høringsinstansene om å innføre et bunnfradrag i reduksjonsbestemmelsen for å skjerme de minste siidaandelene. Disse medlemmer merker seg at departementet vurderer at den foreslåtte reduksjonsbestemmelsen er bedre egnet enn et bunnfradrag dersom siidaen ønsker å skjerme de minste siidaandelene, ettersom siidaen da eksempelvis ved enstemmighet kan bestemme et diffe-

rensiert reintall etter § 60 a annet ledd, som helt eller delvis skjermer de minste siidaandelene. Alternativt kan flertallet i siidaen gjennom § 60 a tredje ledd beslutte at det skal settes en lik øvre grense som tar hele eller deler av den nødvendige reduksjonen. Disse medlemmer merker seg også at siidaene med dette gis mulighet til å ta mer hensyn til aktive utøvere i reduksjonsprosessen.

Disse medlemmer merker seg at konsultasjonspartene er enige om at det er hensiktsmessig at det etter en tid foretas en vurdering av de foreslåtte reduksjonsreglene, for å se om disse har fungert etter sin hensikt. Disse medlemmer støtter dette.

Disse medlemmer merker seg også at årsmøtet blir distriktets øverste myndighet. Disse medlemmer støtter også forslaget om å utvide kravene til hva distriktsplanen skal inneholde, som innebærer at også siidaenes bruk av distriktets arealer synliggjøres. Disse medlemmer merker seg at bruksreglene vil bli unnatt offentlighet, og merker seg at en rekke høringsinstanser har pekt på at distriktene i større grad kan arbeide med og ta i bruk bruksreglene som et internt styringsverktøy dersom bruksreglene unntas offentlighet.

Disse medlemmer merker seg videre at det også er foreslått endringer av bestemmelser knyttet til siidaandelen. Dette gjelder blant annet krav til siidaandelsleders deltagelse i siidaens daglige drift, endring av bestemmelsen om overføring av ansvaret som leder av siidaandelen og innføring av en mulighet for å utsette avvikling av andeler med færre enn 50 rein.

3.3 Sperregjerder

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet mener at det må legges til rette for flere sperregjerder for å hindre trekk utenfor distriktsgrensene. Sperregjerder er et effektivt konflikt-dempende tiltak, og det er stort behov for økte bevilgninger til dette. Gjerdene må gå i distriktsgrensen, og ikke utenfor. For å sikre at gjerdene blir mest mulig effektive, må også grunneierne ha innflytelse på prosjektering og oppføring, ikke reindriften alene. I tillegg må det åpnes for å etablere sperregjerder i beitegrenser der det er en konflikt mellom grunneier og reindrift, selv om reindriften ikke ønsker dette.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endringer i lover og forskrifter om at det åpnes for å etablere sperregjerder i beitegrenser der det er en konflikt mellom grunneier og reindrift, selv om en av partene ikke ønsker det.»

3.4 Tilsyn, jf. reindrifftsloven § 28

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet viser at formålet med reindrifftsloven § 28 er en velordnet reindrift som ikke er til unødig skade eller ulempe internt eller i forhold til andre interesser, jf. Ot. prp. nr. 25 (2006–2007). Ved vedtakelsen av gjeldende reindrifftslov, og heller ikke nå ved revideringen, er det meningen å endre reieneiers plikter. Av den grunn er fortsatt forarbeidene til 1978-loven også relevant. I Ot.prp. nr. 28 (1994–1995) fremgår det at:

«Det må føres tilsyn med reinen i et slikt omfang at reieneieren eller den som på dennes vegne er ansvarlig for driften, vet hvor flokken befinner seg, og har nok mannskap og utstyr til å kunne gripe inn dersom reinen er i ferd med å volde skade, for eksempel ved å beite ulovlig utenfor eget reinbeitedistrikt eller på innmark.»

Disse medlemmer viser videre til NOU 2007:13 Den nye sameretten pkt. 16.3.2, der det fremgår at tilsynsplikten etter § 28 naturlig nok vil variere etter hvor stort skade- og ulempepotensial som foreligger der reinen befinner seg. Følgelig vil tilsynsplikten skjerpes dersom risikoen for skade og ulempe er stor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet påpeker at gjentakende forhold, som eksempelvis har sin årsak i været, langt på vei vil være reindrifftsansvar, jf. kjennelse i Høyesteretts kjæremålsutvalg Rt. 1983-1563. Disse medlemmer viser til at dette synet også er i tråd med rettsoppfatningen til Landbruks- og matdepartementet, jf. departementets brev av 14. oktober 2022 til Statsforvalteren i Trøndelag.

Disse medlemmer viser til at begrepet «så vidt mulig» i reindrifftsloven § 28 er ment å gi reieneiere med tilsynsplikt en «nødventil» der det rent faktisk ikke er mulig å flytte reinen. Det bemerkes for ordens skyld at vurderingen av «så vidt mulig» er objektiv.

3.5 Erstatning

3.5.1 ENDRINGER I ERSTATNINGSREGLENE

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at den skadelidte grunneier har behov for avklaring med hensyn til hvem som eier den skadevoldende reinen. Dersom det ikke lar seg gjøre, er alternativet å rette erstatningskrav mot siidaen eller distriktet. Flertallet påpeker at reinbeitedistriktet skal søke å få avklart eierforholdene så raskt som mulig, og at fire uker må anses som en øvre skranke med tanke på hva som er «innen rimelig tid».

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet viser til enkelte særpreg som kjennetegner skader voldt av tamrein sammenlignet med andre beitedyr. Dette gjelder for eksempel antallet dyr, de avstander dyrene ferdes, og smitterisiko. En kombinasjon av disse faktorene øker behovet for økt aktsomhet fra reindriffts side. I reindrifftsloven § 67 fremgår det at skade som reinen gjør på «avling og annen eiendom», derfor inkluderer blant annet skade på grunnen, avling, vann- og brønnanlegg, gjerder, hager og produksjonsdyr. Med skader på produksjonsdyr er også skader som følge av smitte av parasitter som hjernemark omfattet. Hjernemark smitter til småfe, og særlig geit påføres store lidelser som nødvendiggjør avliving og derved fører til økonomisk tap for eieren. Denne listen er ikke uttømmende, og også andre skader vil etter en konkret vurdering kunne omfattes av bestemmelsen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at reglene om reindrifftsansvar foreslås endret, slik at det primært er den enkelte reieneier som er erstatningsansvarlig, og at solidaransvaret kun gjelder når det ikke er mulig å identifisere eieren av den skadevoldende reinen. Disse medlemmer merker seg at formålet med endringen er å sikre størst mulig grad av likebehandling av reieneiere og husdyreiere. Endringen følger opp Høyesteretts kritikk av reindrifftslovens solidaransvar i Femunddommen (HR-2018-872-A).

3.5.2 FORSLAGET OM Å OPPHEVE REINDRIFTSLOVEN § 69

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet viser til forslaget om å oppheve reindrifftsloven § 69 om reindriffts adgang til å kreve å få satt opp gjerde til støtte for sin driveplikt og sikring mot erstatningsansvar. Disse medlemmer påpeker at plikten til å holde gjerde etter norsk rett kan variere betydelig fra sted til sted, i samsvar med grannegjerdelova og de lokale rettsregler som er etablert på ulike grunnlag. Forslaget om å oppheve reindrifftsloven § 69 vil derfor gripe inn i etablerte grunneierrettigheter, og slike rettsforhold kan ikke settes til side ved endring av reindrifftsloven. Den foreslåtte endringen ville dessuten ha betydelige konsekvenser for grunneierne, men denne siden av saken er ikke berørt av departementet i proposisjonen.

3.6 Sanksjoner og tvangstiltak

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet er av den oppfatning at adgangen til å fastsette tvangsmulkt etter reindrifftslo-

ven § 76 må overføres til Landbruksdirektoratet. Bestemmelsen gjelder tvangsmulkt når rein er utenfor lovlig beiteområde, herunder på innmark. I dag kan reindriftsstyret eller statsforvalteren fastsette løpende tvangsmulkt i nevnte tilfeller, og videre kan reindriftsstyret eller statsforvalteren helt eller delvis frafalle påløpt tvangsmulkt dersom sterke grunner taler for det.

Erfaringsmessig frafaller reindriftsstyret ofte statsforvalternes vedtak om tvangsmulkt i disse tilfellene under henvisning til at det ikke er mulig å fjerne reinen, jf. reindriftsloven § 28. Disse medlemmer har inntrykk av at et økende antall reineiere avviser fjerning, fordi de regner med at reindriftsstyret vil frafalle eventuell påløpt tvangsmulkt fra statsforvalterne. Dette fører i sin tur til færre pålegg fra statsforvalterne. Å flytte klagemuligheten til et nøytralt organ som Landbruksdirektoratet er hensiktsmessig i de tilfellene der det er interessekonflikt mellom reindrift og andre næringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, mener at loven må endres slik at det i disse avgrensede tilfellene er Landbruksdirektoratet eller statsforvalteren, og ikke reindriftsstyret, som har kompetanse til å fatte vedtak om pålegg etter § 75 og tvangsmulkt etter § 76.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lov- og forskriftsendringer som medfører at det er Landbruksdirektoratet eller statsforvalteren, og ikke reindriftsstyret, som har kompetanse til å fatte vedtak om pålegg etter reindriftsloven § 75 og ilegge tvangsmulkt etter reindriftsloven § 76 i konfliktsaker mellom reindrift og landbruk som gjelder ulovlig beiting, herunder på innmark. Dette inkluderer nødvendige lov- og forskriftsendringer som medfører at Landbruks- og matdepartementet er klageinstans for Landbruksdirektoratets vedtak i slike saker.»

3.7 Jordskifte

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt merker seg at verken reindriftsloven eller jordskiftelova gir reindrifta en generell tilgang på jordskifteloven sine virkemidler i dag. Disse medlemmer merker seg at også reindrifta har behov for tilgang til virkemidlene i jordskiftelova, og ser det derfor som viktig at reindrifta nå skal gis tilgang til bruk av relevante virkemidler i jordskiftelova, på linje med andre rettighetshavere til fast eiendom. Disse medlemmer mener dette vil være et viktig tiltak for å løse konflikter om rettigheter og bøte på utjenlige forhold innad i reindrifta. Det vil også kunne føre til at terskelen for å løse konflikter blir lavere enn

ved alminnelig domstolsbehandling. Disse medlemmer ser det også som viktig at jordskifteretten sikrer seg reindriftskompetanse for å sikre tillit til jordskifterettens behandling av reindriftssaker.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lover og forskrifter om at det åpnes for å etablere sperregjerder i beitegrenser der det er en konflikt mellom grunneier og reindrift, selv om en av partene ikke ønsker det.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding B fremmes av medlemmene i komiteen fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

V e d t a k t i l l o v

om endringer i reindriftsloven og jordskiftelova (distriktsstyring, reintallsreduksjon, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften)

I

I lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift gjøres følgende endringer:

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Dersom eiere og brukere som rår over den største delen av et fjellområde som er høvelig til tamreindrift, ønsker området disponert til slik virksomhet, men hindres i dette av enkelte grunneiere som ikke vil være med, kan *jordskiftelova §§ 3-8 eller 3-9* brukes tilsvarende.

I kapittel 1 skal ny § 8 a lyde:

§ 8 a *Forholdet til jordskifteretten*

I saker hvor jordskifteretten settes med to reindrifts-kyndige meddommere, settes jordskifteretten som reindriftsretten.

§ 10 første ledd skal lyde:

Med siidaandel forstås en familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, jf. § 51, og som driver reindrift under ledelse av en person eller av ektefeller eller samboere i fellesskap. Leder av siidaandelen må være bosatt i Norge, og *delta aktivt i siidaens reindrift i sam-svar med distriktets bruksregler.*

§ 15 skal lyde:

§ 15 *Overføring av ansvaret som leder av siidaandel*

Er sideordnet rekrutteringsandel ikke etablert, kan lederen av en siidaandel overføre lederansvaret til sin ektefelle eller samboer, sitt barn, sitt barnebarn, sin forelder, sitt søsken eller barn av sitt søsken. Den nye lederen av siidaandelen må være myndig og ha deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år. Den nye lederen må oppfylle vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i siidaandelen.

Lederen av en siidaandel kan overføre lederansvaret til en person som ikke oppfyller kravene i første ledd første og annet punktum, dersom to tredjedeler av siidaandels-lederne i siidaen samtykker.

Ved overføring av lederansvaret for en siidaandel har tidligere leder fortsatt rett til å eie rein i siidaandelen.

Dør lederen av en siidaandel, har lederens barn, barnebarn, forelder, søsken eller et barn av lederens søsken rett til å overta lederansvaret, med mindre gjenlevende ektefelle eller samboer overtar ansvaret etter reglene i § 14. Første ledd annet og tredje punktum gjelder tilsvarende.

Ved lederens død kan det søkes statsforvalteren om at siidaandelen stilles i bero inntil personen som ellers har rett til å bli ny leder etter første ledd, er myndig. Statsforvalteren kan i denne forbindelse dispensere fra kravet om at den nye lederen må ha deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år.

Den avtroppende lederen skal sende melding om overføring av lederansvaret til statsforvalteren.

§ 16 fjerde ledd nytt sjette punktum skal lyde:

Statsforvalteren kan i særlige tilfeller utsette avvikling av en siidaandel i inntil fem år.

§ 46 første ledd skal lyde:

I hvert distrikt skal det være en distriktskasse. Alle siidaandeler plikter å betale et årlig tilskudd til distriktskassen. Distriktskassens midler skal dekke godtgjørelse til distriktsstyrets medlemmer og andre utgifter til administrering og kan dekke utgifter til daglig drift av distriktet.

§ 49 første ledd skal lyde:

Årsmøtet utøver distriktets øverste myndighet.

Nåværende § 49 første til femte ledd blir annet til sjette ledd.

§ 50 første og annet ledd skal lyde:

Årsmøtet skal:

1. godkjenne distriktsstyrets årsmelding og vedta årsregnskap
2. vedta forslag til bruksregler, jf. § 57
3. vedta forslag til distriktspan, jf. § 62
4. velge leder for distriktstyret, jf. § 43
5. fastsette regler for valg av styremedlemmer, jf. § 43 annet ledd
6. fastsette godtgjørelse til medlemmene av distriktstyret
7. fastsette tilskuddet pr. rein til distriktskassen, jf. § 46
8. velge revisor, eventuelt revisjonsutvalg, jf. § 48
9. behandle saker som noen med møterett på årsmøtet, senest en uke før årsmøtet ved henvendelse til distriktstyret, har krevd behandlet
10. behandle andre saker som fremlegges av distriktstyret.

En avgjørelse krever flertall av de avgitte stemmer på årsmøtet, om ikke noe annet er bestemt i loven. Ved stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddtrekning, med mindre noe annet er bestemt i bruksreglene.

§ 57 skal lyde:

§ 57 Bruksregler

Det skal fastsettes bruksregler for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser. Bruksreglene skal ikke stride mot loven her.

Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig utnyttning av distriktets beiteressurser og skal inneholde nærmere regler om:

1. beitebruk, jf. § 59
 2. reintall, jf. § 60
 3. forvaltning av distriktets midler, herunder disponering av distriktskasse og reindriftsfond, jf. §§ 46 og 47
 4. bruk av motorisert kjøretøy
 5. bruk og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg.
- Bruksreglene kan inneholde nærmere regler om:
1. krav til siidaandelsleders deltakelse i siidaens reindrift
 2. fordeling av arbeidsplikter og investeringer
 3. slakte- og produksjonskrav
 4. andre forhold som det anses hensiktsmessig å regulere ved bestemmelser i distriktets bruksregler.

Der det er påkrevet, kan statsforvalteren pålegge to eller flere distrikter å utarbeide felles bruksregler for ett eller flere av de forhold som er nevnt i annet og tredje ledd.

Bruksreglene er unntatt offentlighet, med unntak av siidaens øvre fastsatte reintall. Reindriftsmyndighetene skal likevel gis tilgang til bruksreglene.

§ 58 skal lyde:

§ 58 *Utarbeidelse og godkjenning av bruksregler*

Bruksreglene skal behandles og vedtas av distriktets årsmøte, jf. § 50 første ledd nr. 2.

Forslag til bruksregler skal utarbeides av distriktsstyret og sendes til lederne av siidaandelene i distriktet senest fire uker før årsmøtet.

Regler om beitebruk etter § 59 skal utarbeides i samarbeid med distriktets siidaer. Det samme gjelder fastsettelse av reintall etter § 60.

Bruksreglene skal godkjennes av statsforvalteren. Statsforvalterens behandling skal, foruten en kontroll med at lovens regler for utarbeidelse av bruksregler er fulgt, også omfatte en vurdering av om bruksreglene gir grunnlag for en økologisk bærekraftig reindrift i distriktet. Protokoll fra årsmøtebehandlingen skal sendes statsforvalteren sammen med bruksreglene.

Hvis statsforvalteren ikke godkjenner bruksreglene, skal statsforvalteren bistå distriktet ved utarbeidelse av et nytt forslag som skal behandles etter reglene foran.

Hvis et flertall på distriktets årsmøte krever det, skal nye bruksregler utarbeides i henhold til reglene foran.

Reintallet for den enkelte siida, jf. § 60, skal forelegges for reindrifststyret for endelig stadfesting og godkjenning.

§ 59 fjerde ledd oppheves. Nåværende § 59 femte og sjette ledd blir fjerde og femte ledd.

§ 60 tredje ledd skal lyde:

Det kan fastsettes et øvre reintall pr. *siidaandel*.

§ 60 femte og sjette ledd oppheves. Nåværende § 60 syvende ledd blir femte ledd.

Ny § 60 a skal lyde:

§ 60 a *Reduksjon av reintall*

Overstiger reintallet i siidaen det reintallet som er fastsatt etter § 60, skal siidaen utarbeide og gjennomføre en reduksjonsplan etter annet eller tredje ledd.

Lederne av siidaandelene kan enstemmig beslutte en reduksjonsplan med et ulikt reintall for hver siidaandel.

Lederne av siidaandelene kan ved flertall beslutte en reduksjonsplan med en lik øvre grense for siidaandelens reintall. Dersom dette ikke oppfyller hele den nødvendige reduksjonen, må det bestemmes i planen at hver siidaandel skal redusere det overskytende antall forholdsmessig.

Er reduksjonsplanen tilstrekkelig, skal den godkjennes av reindrifststyret. Reindrifststyret skal sikre gjennomføring av planen, herunder sette frister for utarbeidelse av planen og gjennomføring av reintallsreduksjonen.

Utarbeider ikke siidaen en reduksjonsplan som er tilstrekkelig, skal reindrifststyret vedta en reduksjon

som innebærer et likt reintall for alle siidaandelene i siidaen.

Er det fastsatt et øvre reintall per siidaandel etter § 60, skal reduksjonen skje med grunnlag i det fastsatte reintallet, med mindre siidaen gjennomfører en reduksjon etter annet ledd.

§ 62 første og annet ledd skal lyde:

Distriktsstyret skal utarbeide *forslag til distriktsplan* for distriktet som skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendig for den offentlige planlegging. *Distriktsplanen skal vedtas av årsmøtet, jf. § 50 første ledd nr. 3.*

Distriktsplanen skal inneholde:

1. angivelse av flyttemønstre *til siidaene* i distriktet
2. oversikt over *siidaenes* årstidsbeiter, beitetider, kalvingsland o.l.
3. oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes i distriktet, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også gå frem av planen
4. oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig art
5. eventuell inndeling i beitesoner
6. *beliggenheten til gjeterhytter i distriktet, jf. § 21.*

I kapittel 7 skal ny § 62 a lyde:

§ 62 a *Forholdet til jordskiftelova*

Distriktsstyret, siidastyret, lederen av en siidaandel eller lederen av en sideordnet rekrutteringsandel kan kreve rettsklarlegging og grensefastsettelse etter jordskiftelova kapittel 4.

Distriktsstyret kan kreve at jordskifteretten utarbeider og fastsetter hele eller deler av bruksreglene for et reinbeitedistrikt dersom distriktsstyrets arbeid etter reindrifstloven §§ 57 og 58 ikke fører fram.

Distriktsstyret, siidastyret, lederen av en siidaandel eller lederen av en sideordnet rekrutteringsandel kan kreve jordskifte med de virkemidlene som følger av jordskiftelova §§ 3-4, 3-8, 3-9 og 3-10.

Jordskiftesak etter tredje ledd kan kreves uten hinder av jordskiftelova § 3-37, dersom det foreligger særlig endrede forhold.

§ 67 skal lyde:

§ 67 *Ansvar for skade*

Kommer rein inn på et område der eieren av reinen ikke har rett til å la den beite, er eieren ansvarlig for skade som reinen volder på avling eller annen eiendom. Hvis det ikke innen rimelig tid kan fastslås hvem som er eier av reinen, er samtlige reineiere i den siidaen den skadegjørende reinen tilhører, ansvarlige for skaden én for alle og alle for én. Hvis det heller ikke innen rimelig tid kan fastslås hvilken siida den skadegjørende reinen tilhører, er

samtligje reineiere som utøver reindrift i det distriktet som den skadegjørende reinen tilhører, ansvarligje én for alle og alle for én. Dette gjelder likevel ikke for reineiere som godtgjør at deres rein ikke har medvirket til skaden.

For skader i områder der eieren har rett til å la rein beite, kan den skadelidte kreve erstatning dersom skaden skyldes feil eller forsømmelse fra reineieren.

Kongen kan i forskrift avgrense området utenfor bestemt reinbeitedistrikt hvor solidarisk ansvar skal gjelde.

For skade som voldes av rein som tilhører noen som i henhold til § 8, jf. fjellova § 17, utøver reindrift utenfor reinbeitedistrikt, er de som utøver reindrift innenfor området hvor den skadegjørende rein antas å høre hjemme, ansvarligje en for alle og alle for en.

Ved utmålingen av erstatningen gjelder skadeserstatningsloven §§ 4-1, 5-1 og 5-2.

§ 68 skal lyde:

§ 68 Hvem erstatningskrav kan rettes mot

Krav om erstatning kan rettes mot den som er ansvarlig for skaden etter § 67 første ledd. Dersom den ansvarligje er siidaen eller reinbeitedistriktet, kan kravet rettes mot henholdsvis siidaens styre eller kontaktperson, eller distriktstyret ved styreleder.

Dersom siidaen eller reinbeitedistriktet er ansvarlig for å betale erstatning, skal årsmøtet utlikne erstatningen på siidaens eller distriktets reineiere etter den enkelte reineiers reintall. Reineiere som godtgjør at deres rein ikke har medvirket til skaden, kan ikke pålegges å dekke noen del av erstatningen. Det utliknede erstatningsbeløpet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Godtgjøres det at det er rein fra en annen siida eller et annet distrikt som har voldt eller medvirket til skaden, kan det kreves regress overfor disse i samsvar med reglene i paragrafen her.

§ 69 oppheves.

§ 70 b skal lyde:

§ 70 b Saksbehandlingsreglene i jordskiftelova

Saker jordskifteretten behandler etter § 62 a, skal følge reglene i jordskiftelova kapittel 6. Andre saker jordskifteretten behandler med hjemmel i loven her, skal følge reglene i jordskiftelova § 5-7. I tillegg gjelder reglene i § 70 a for saker jordskifteretten behandler etter § 70.

Ny § 82 a skal lyde:

§ 82 a Forskrifter om tilskudd

Etter retningslinjer fastsatt av Stortinget kan departementet fastsette forskrifter om fordeling, vilkår for utbetaling og tilbakebetaling av tilskudd etter reindrifftsavtalen

eller liknende tilskudd, herunder retting av feilutbetalt tilskudd, avkorting og tilbakeholdelse av tilskudd, og rente ved krav om tilbakebetaling.

Er det gitt tilskudd med hjemmel i forskrifter etter første ledd, og det er fattet endelig vedtak om tilbakebetaling av tilskudd, er vedtaket tvangsgrunnlag for utlegg.

II

I lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eigheds- og rettshøve på fast eiendom m.m. gjøres følgende endringer:

§ 1-5 annet ledd skal lyde:

I område med reindrift etter reindrifftsloven, kan distriktstyret, jf. reindrifftsloven § 43, siidastyret, jf. reindrifftsloven § 52, leiar av siidaandel, jf. reindrifftsloven § 10 og leiar av sideordna rekrutteringsandel, jf. reindrifftsloven § 12, krevje sak der det går fram av reindrifftsloven.

§ 3-1 annet ledd skal lyde:

For jordskifte i bygdeallmenningar gjeld lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger § 1-4. For jordskifte i statsallmenningar gjeld lov 6. juni 1975 nr. 31 om utnyttning av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane § 16 og lov 19. juni 1992 nr. 60 om skogsdrift mv. i statsallmenningene § 4-2. For jordskifte i dei samiske reinbeiteområda gjeld lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift § 62 a.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 Ny utforming av eiendom og alltidvarande bruksrett

Jordskifteretten kan forme ut eiendom og alltidvarande bruksrett på nytt. Bruksretten må liggje til fast eiendom, eller ha grunnlag i samisk reindrift.

Jordskifteretten kan påby at vassleidningar, damanlegg, kraftleidningar, gjerde, anlegg og liknande som står på grunn som går i byte etter første ledd, blir overførte til ny eigar. Det same gjeld bygningar.

§ 3-8 siste ledd siste punktum oppheves.

III

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

B.

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lov- og forskriftsendringer som medfører at det er Landbruksdirektoratet eller statsforvalteren, og ikke reindrifststyret, som har kompetanse til å fatte vedtak om pålegg etter reindrifstloven § 75 og ilegge tvangsmulkt etter reindrifstloven § 76 i konfliktsaker mellom reindrift og landbruk som gjelder ulovlig beiting, herunder på innmark. Dette inkluderer nødvendige lov- og forskriftsendringer som medfører at Landbruks- og matdepartementet er klageinstans for Landbruksdirektoratets vedtak i slike saker.

Oslo, i næringskomiteen, den 6. mai 2025

Erling Sande

leder

Bengt Rune Strifeldt

ordfører

